

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6ies, candu concedu ajut6oriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 8 fl. v. s. Tieri esterns 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doideceri, or 8 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Taca'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Faradepunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 39.

Brasiovu, 31/19 Maiu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Escelenti'a S'a actualulu consiliariu intimu alu Maiestati S'ale c. r. apostolice si cavalerulu ordinulu crucei de feru clasa II, fostulu pana acum vice-presiedinte alu r. guberniu transilvanu, Domnulu **Ladislau Basiliu de Popp** a depusu inca in 8 Maiu 1865 ca nou denumitu presiedinte alu supremulu tribunalu transilvanu juramentulu de servitiu in manile Maiestati S'ale sacratisime.

Inventariu bisericescu.

Mare lipsa si saracia domnesce in clerurile si pe la bisericile romanesci de ambele confesiuni; inca totu se mai vedu biserice coperite ou paie, s6u si cu sindile, inse asi6, in catu pl6a in ele; inca totu mai intempini oate unu preotu nepepenatu si portandu — opinci.

Pentruca inse acea marime a saraciei se fia cunoscuta intru t6ta intinderea sa pe siguru, din isv6ra autentice, nu numai diecesele, ci si parochiile cu t6te filialele loru au trebuinta imperativa de cate unu inventariu conscrisu, reveditu, autenticatu cu cea mai strinsa precisiune.

Pre catu timpu nu se voru produce inventaria bisericesci si aceleasi nu se voru pastra unde li se ouvine; pre atata — din nenor6ire — mai nimeni nu voiesce a ne crede, ca bisericele si parochiile romanesci aru fi atatu de sarace, pre catu le aratamu noi a fi.

In t6mn'a trecuta se audia, ca d6ra in un'a din diecese s'ar fi impartitu unu cerculariu, prin care se dispunea facerea de inventaria; despre resultatu inse nu mai audiramu nimicu. Celu care va fi soiendu in ac6sta privintia mai multu decatu noi, ne-ar indatora f6rte, d6ca ne-ar informa si pre noi.

Si 6re ce felu de rubrice au se coprinda asemenea inventaria bisericesci?

Cele mai multe biserice au oimeterii, agrii de aratu, f6natie, cate o parte de padure; eara altele au si case parochiale, case de sc6la, de locuinta cantaretiloru si a dascaliloru, cate o m6ra, pioa, case de dileri si alte proprietati ca acestea. Unele biserice au si ospitaluri s6u fonduri testate loru de oatra unii crestini buni si evlaviosi.

Intru asemenea sunt multe parochii, care 'si au asi6 numitele portiuni canonice constat6re mai alesu din agrii si din fenatie, destinate atatu pentru intretinerea parochului, catu si in parte pentru a dascalului.

T6te acelea parti de proprietate bisericesca trebuie se se mesure, care sunt de mesuratu, preti6sca si consemne cu de ameruntulu, pentruca se se soia curatu unde ce este si pre catu se ajunge pentru conservarea cultulu localu.

Pre temeulu unoru inventaria de coprinsulu susu aieptatu s'ar pot6 apoi face pasi mai siguri pentru ajutarea cultulu din o parte s6u din alt'a (cumai nu prea din partea statulu, d6ca nu voimu ca parochii se devina mai curendu ori mai tardiu amploti s6u functionari de statu.)

Intr'aceea inventariulu bisericescu trebuie se mai infaciosiese inca si alte rubrice, precum: pentru vasele, sculele si vestimentele sacre, pentru cartile bisericesci cate sunt proprietate a biserice, eara nu a preotiloru, pentru documente s6u chris6ve si alte charthii pe care le va fi avendu fiacare biserica si care niciodata nu se potu pastra si apara de perire cu grija destula.

In pamentulu regescu s6u datu, ori incai ar fi trebuitu se se d6 preste totu portiuni canonice ca competintia pentru parochi, precum se audia, cam cate **15** juguri agrii si fenatie. In urmarea regularii urbariale ar fi trebuitu se se dea si in comitate portiuni canonice preste totu pre unde n'au fostu din vechime. Ori catu s'a castigatu din nou, trebuie se se conscrie la inventariu.

Se scie si acea, ca retac6ndu cu totulu rapirile cele

vechi din secululu alu 16-lea si 17-lea, despre care nu mai pot6 fi vorb'a — cam dela 1820 si 1830 in6ce pe la unele biserice si parochii in locu se se mai castige mosi6re, inca si din oele vechi s'au mai instrainatu. Agrii, fenatie bisericesci s'au datu in arenda curatorulu s6u altui omu mai de frunte din comuna, pe timpu nedeterminatu si pentru cate o bagatela, eara astadi abi6 se mai pot6 afla urm'a aceloru pamentiele*). Tocma si capitaluri de bani s'au perdutu prin negrija, trandavia, s6u insielatiune dela mai multe biserice, fara ca asemenea sacrilegiu se fia fostu trasu in cercetare si pedepsitu prin vreunu tribunalu; t6ta pedeps'a furiloru de asea categoria le-a venitu dela ceriu, pentruca vorbindu din esperintia seculara a betraniloru, din averile si familiile aceloru rapitori mai curendu s6u mai tardiu s'au alesu pulbere si cenusia.

Pentru mai multe mosi6re si averi bisericesci instrainate intr'unu modu s6u altulu inca n'ar fi tardiu a le castiga si re'int6rce la proprietariile loru legiuite; pentruca prescriptiunea (paragrafi'a) dela man'a m6rta se intinde pana la 50 ani. Eara pe viitoru ar trebui se se stator6sca precum si este pe a locurea, ca nici o parte de mosia bisericesca se nu se dea in arenda decatu numai prin licitatiune publica si oelu mai multu pre siepte ani, pentruca se nu se prez inveci6soa, eara parochii si curatorii se nu pota lua nicidecum locu bisericescu in arenda.

Padurile bisericeiloru sunt cele mai bajocurite si mai depredate din t6te padurile tierii; de aceleasi nu'i pasa la sufletu de omu, toti le pascu de tinere cu vitele, toti lasa in ele caprele care sunt neamice de m6rte ale paduriloru, toti strengarii le dau focu fara ca se fia pedepsiti, vreodata si fiacare sat6nu isi face uneltele economice mai totu din padurea bisericea. Numai de candu scimu noi acesti contimpurani, mai multe paduri bisericesci s'au depr6datu cu totulu, in catu au remasu numai dealulu plesiugu si bajocuritu. Inse predate, nepredate, se se mesure, conscrie si asiedie sub controla aspra.

Monastiri s6u mai bine asi6 numite schituri romanesci mai remasesera in Ardealu pana pre la 1800 preste treidicci. Unele se mai tienu si pana astadi; altele fusera arse de insurgenti in a. 1849, ear' la altele mai remase inca numai numele in memori'a 6meniloru. „Unde mergi m6?“ — „Me ducu in dealu la monastire.“ Acelea schituri const6 din cate o bisericutia, cate doua trei odai s6u chilii s6u casc6re destinate pentru locuinta unoru calugari mai totu betrani, s6u preoti veduviti si retrasi de lume; vedeai totu odata si cate o gradina de pometu care se cultiv6 binisioru, locu de legume, unu grasdiuletu pentru cate doua vaculitie, adapostu pentru oi si capre; eara mai de vale schitulu avea si cate unu agru doua.

Ce s'au facutu bisericele, casele, gradinele, agrii, sculele celoru mai multe schituri? Unele schituri era totu odata sc6le, precum cele dela Nasaudu, Nicula, Strimb'a, Majin'a Silvasiu, Petridu, Berchisiu, Feleacu si altele, ale caroru nume cu grab'a nu'mi vinu a minte. In schituri au invatiatu multi diitre parintii nostrii **carte roman6sca.**

Mai tardiu acei calugari locuitori ai schituriloru sub pretestu ca aru fi „schismatici“ veniti aici din Moldova si din Tier'a roman6sca, fusera alungati din ac6sta ti6ra, s6u ca ei mai nainte de a'i alunga, se mutara din ac6sta vale a doreriloru. Inse ce s'au facutu averea monastirii multa puicina catu a fostu? pentruca pe calea legii (?) n'au secularisat'o nimeni.

Dela comunitatile bisericesci se cere ou totu dreptulu, ca fiacare se ingrij6sca si se subministre midil6cele materiale pentru sustinerea cultulu propriu; dieu inse si mirenii au dreptulu chiaru si invederatu de a cere sama pentru t6te ave-

*) Chiaru si aici in Brasiovu pana inainte ou vreo 20—25 ani cateva pamenturi de ale bisericei S. Nicolae se perdusera cu totulu, eara, o viaa dela Ploiesci abi6 i se afla mai antierti! Eara din averea bisericea grecesci pana la 1838 perisera la 104 mii fl. v. de Vien'a. Vedi aotele comisiunii guberniale dintre an. 1838—1844.

rile care le-au datu parintii, bunii si strabunii lor si pe cate le dau ei insii pentru sustinerea cultului lor.

Deci inca odata ne descoperimu dorinti'a pe facia, cá se se compana catu mai curendu inventarie bisericeei catu se pôte mai regulate si autenticate pe deplinu.

Cu ocaziunea desbaterii subventiunilor cultului Comisiunea finantiala a senatului imperialu statori unu principiu, dupa care pe viitoru se nu se mai faca la nici o biserica nici unu felu de subventiune dela statu, pana candu clerulu nu va infatiosia inventariu si bilantiu despre intrég'a avere bisericesca, cum si despre modulu intrebuintarii veniturilor bisericesci. Ministrii carii era de facia priimira in nume de bine statorirea acelu principiu. Este de prevediutu, ca mai curendu ori mai tardiu acelu principiu se va preface in lege a imperiului si ca noi inca nu vomu scapa de inriurinti'a aceleia, precum in acestu casu nici nu se cuvino se scapamu.

G. Baritiu.

Brasiovu 30 Maiu n. (Sciri din locu si din districtu.) Era o epocha, in care ómenii isi batea jocu de gazetele care scria mai adesea despre amblarea timpului. In dilele nóstre e cu totul din contra. Negutatori, speculanti, economi, tocma si functiunarii de statu, insusi regimulu, se interesésa in tóta privinti'a cá se afle din tóte tierile si tienuturile sciri positive despre amblarea timpului. Dela doua trei ploi bune depinde o multime de specule, cum si potinti'a de a scóte contributiunile mai cu inlesnire. Tocma acum se lucra la locurile mai inalte, cá se se folosésca de telegrafia, spre a face cunoscuta amblarea timpului din Europ'a intréga. „Lloyd“-ulu din Pest'a publica in acésta privintia deocamdata cele mai multe si mai interesante sciri atata din tienuturile Ungariei, catu si mai din susu. Din acelea tóte ese, ca frie'a de o seceta prea mare a disparutu, pentruca in decursulu lunei Maiu plouà mai multu séu mai pucinu in tóte partile.

Noi din acestu tienutu ne aflamu in stare de a incunoscintia, ca in partea a dou'a din Maiu avuramu mai multe ploi, de si nu mari, inse cu totul manóse asié, catu si semenaturele la campu si gradinele au luat o viétia noua. In vecin'a secuime inca plouà, inse mai puciu, de aceea locuitorii din Trei scaune sunt mai ingrijati de urmarile secetei.

Negotiatorii carii vinu dela Moldova ne spunu, ca in ce teva tienuturi ale acelei tieri se simtia mare trebuintia de ploia, in catu la multe locuri papusioiulu inca nu resarise. Si totusi cerealele au cautare rea, din cauza ca dela Galati se inca ca multu mai pucine decatu in alti ani. De altumintea si Odes'a face porturilor moldavoromanesci concuriatia pe anu ce merge totu mai mare.

Comerciulu nostru inca mai merge totu ametítu, cá si in monarchi'a intréga; eara apoi mai alesu trebile de acum ale Principatelor vecine au o inriurintia ruinatóre asupra piatiei nóstre si pôte niciodata cá acum; finantie ruinate, legea rurala in urmarile sale, desele falimente in capitala si in alte orasie, ne'ncrederea in celu mai de aprópe viitoru, sunt totu atatea sageti omorítóre pentru comerciulu.

— Cetitorii nostrii voru fi observatu, ca reprezentantiele celor trei cetati mai mari transilvane, adica din Brasiovu, Clusiu si Sibiu se induplecara abié odata a publicá estimpu oate unu bilantiu, séu déca mai voiti bugetu comunalu prescurtat. Se intielege si nespusu, ca asemenea metoda de publicarea veniturilor si speselor comunale n'a indestulatu pe nimeni; de aceea amu si auditu pre mai multi ómeni observandu, ca atata nu e destulu, ca bugetele se se publice multu mai pre largu, cum si explicate si justificate (gerechtfertig), precum se cuvino; n'amu auditu inse pe nici unulu din acei un'a suta membrii reprezentanti ai comunei si ai intereselor ei sustienendu, cumca dloru cunoscu acelea socotele intru tóte ameruntele lor si ca ele sunt bune asié precum sunt. Din tóte trei bugetele celu mai desperatu este alu Clusiuului, ocea se s'a vediutu din analis'a ce i s'a facutu in gazetele magiare de acolo. Despre scaderile bugetului comunei nóstre nu potemu spuné nimicu positivu, pana oandu in gubernu nu va afla cu cale a da ascultare petitiunii de asta érna a locuitorilor romani de aici si a tramite incóce comisiune guberniala spre a cerceta cu de ameruntulu atatu celelalte aratari de abusuri, catu si starea finantiala a comunei.

Este un'a din trebuintiele cele mai ardiétore, óa veniturile si spesele comunelor tierii se se publice pe largu si regulatu in fiecare anu si cá manuirea lor pe intunere cu se incete odata. Sunt mai multe comune, nu numai cetatiene, si nu numai saserci, ci si romanesci, care'si au venituri anuale de cate 1000 pana 5000 fl. si nimeni nu scia ce se

face cu acei bani. Soimu noi fórte bine, ca spesele cadu sub revisiunea respectivului functiunariu politicu (szolgabiró, dulo, inspectoru); atata inse nu pôte fi de ajunsu. Uitate, ca cas'a de pastratu inca sta sub revisiune, pentru aceea inse membrii societatii fundatóre totu facura in 22 Aprile a. c. aceea ce voira ei; foile publice n'au cutesatu a observa nimicu de frie'a legiloru preseii, eara altii inca tacu. —

Ore inse asié numitele comitete séu representatiuni ale comitatelor, districtelor, scaanelor unde voru fi esitu din tier'a nóstra, ca nu se mai aude nimicu de numele lor? Séu ca ele dormu somnulu dreptiloru?! —

Blasiu 21 Maiu c. n. 1865. Diu'a cea memorabile a orditului primaverei vietii nóstre politice nationale, diu'a invierii si a vietii nóstre, diu'a, care ne a deschisu usile paradisiului drepturilor politice ale patriei nóstre, aniversarea oea mare, in care cu 17 ani inainte de acést'a poporulu romanu in sentiulu demnitatii sale nationale a datu la lume cele mai solide dovedi de maturitatea sa politica, candu maretiu in consciinti'a de sene 'si a inceputu actulu reinvierii drepturilor sale politice nationale cu juramentulu de credintia catra augustisimulu tron, cu prochiamaarea sa de natiune coegale si cu maréti'a dechiarare, ca natiunea romana va fi amica tuturor amiciloru, diu'a de 3/15 Maiu pentru tóte aceste si alte ale ei suvenire démna de a fi serbata si intimpinata cu tóta splendórea, caldur'a si cu tóte gratiile solemnitatei pe totu loculu patriei, si de toti fii natiunei nóstre, cá o dilegitima, care nu impróspeta decatu numai nesce virtuti civile, nesce reminiscertii marétié si unu simbulu de unire si viatia a poporului nostru, care ajungundu a fi maiorenu si a dejuratu jugulu minorenisarii, di pe care ne impune sant'a datorita la toti a o serbá in totu anulu, pe totu loculu si inca in modulu celu mai cuvenitu si mai solenelu cerutu de demnitatea nóstranationale, acést'a aniversaria de dulce reminiscertia se scrbà aici si estu timpu cu oea mai cuvenita caldura, pietate si modestia. In presér'a ei Blasiulu fú frumosu iluminatu si cu deosobire faciad'a gimnasiului stralucea in iluminare cu transparente inscrie cu: „Virtutea romana reinviata“ scl. Corulu studintiloru cu standartulu seu inaintea gimnasiului si band'a orasiului incependu solemnitatea cu imnulu imperatescu distinsera acést'a séra cu cantece si melodii nationale pana candu tienù iluminatiunea. Dimineti'a aniversarei nationale fú imtempinata de band'a orasiului, care desteptandu locuitorii la reverinti'a acestei dile maretie esi cu marsiu pe campulu libertatii.

La 9 óre se tienù servitiulu dumnedieescu in beseric'a catedrale, la care asistà Escelenti'a S'a D. metropolitu dinpreuna cu totu capitulu si colegiulu profesoralu, junimea gimnasiala si poporu numerosu, cantandu marire intru oei de susu lui ddiu si pre pamentu pace si intre ómeni buna invoire!

Dupa finirea cultului divin junimea studiósá cu standarte sale cu totu colegiulu profesoralu in frunte si toti cei ce se aflau in biserica esira cu musica pe campulu libertatii, unde se tienù ceremoni'a santirei apei si a locului (ca-ce pétr'a libertatii era namolita) de catra P. O. D. canonicu Gregoriu Mihalu, se cantara vreo cateva strofe din „Destéptate romane“; ér' junele maturisantu Aur. Muresianu tienù o cuventare amesurata solemnitatei, care fú primita cu aplause, ér' finitulu ei, care termina cu: „Se traiésca gloriosulu nostru imperatu, se traiésca natiunea romana, se traiésca concordia si fraternitatea intre tóte natiunile Ardélului, fú intempinatu de nenumerate vivate. — De aici procesera studintii la Escelenti'a S'a D. arhiepiscopu si metropolitu, unde unu june maturisantu salutà cu fiésca reverintia pe archipastoriulu, care si cu acést'a ocaziune improspetà datorintiele junimei de a fi credintiósa tronului, natiunei si patriei inaintandu in cultura in folosulu inaltarii stimii natiunei sale. De aici se duse junimea studiósá inaintea gimnasiului, unde fú intempinata cu o vorbire de catra altu maturisantu, faounduse capetu érasu prin cantari nationali solenitatii, ce decurse cu o soliditate ecsemplaria, demna de aducere aminte.

Dè ceriulu, cá romanii se se intréca in emulatiune pe totu loculu a glorificá acést'a aniversaria cu totu felulu de acte, ce potu conferi la fericirea si inaltarea stimei poporulu romanu!

Se atinse mai susu, ca pétr'a libertatii nu se aflà, caus'a este, fienduca totu campulu fú inundatu in an. tr. si nomolitu astufeliu, in catu magic'a acea pétra se cufundase cu totulu in pamentu. Si ou tóte, ca se puse premiu celui ce o va aflà, totusi nu se potù gasi pana a 2-a di in 16, candu indata audienduse despre aflarea ei, esira orasianii cu band'a si cu standartulu afara la ea, si — ocelebrara si reafierea ei.

— O plóia manósa pe aici tienù de Marti pana Veneri.

Ér' Sambata dupa prelegeri junimea studiósá inca salúta reafarea petrei, mediolocindu mai înainte a se duce o pétra f. mare si a se locá longa pétr'a libertatii, cá se nu se mai póta a-sounde prin furi'a elementului, plantanduse in dens'a, cum erá gaurita in vertu, intre cantari standartulu nationalu, si bene-ouventanduse cu unu elogiú toti barbatii aceia, carii o-au a-siediat'o si i-au datu insemnatatea de memoria neuitata inca înainte de acést'a cu 17 ani, se fini si acésta espresiune de bucuria si pietate catra souvenirile cele maretie, care ni-le-au produsu acestu campu si acésta pétra pentru invierea si viati'a, de care ne bucuramu acum suptu inaltulu sceptru imperatésou.

UNGARIA. Pest'a 24 Maiu. Nesce telegrame ale lui „Debatte“ din Vien'a, care lupta in soldulu conservativiloru vechi maghiari si care își ésa din pele de bucuria, ca lucrurile inceptu a se dá dupa perulu dorintieloru de multu asteptate, cuprindu in adeveru simptóme de ajunsu pentru cá se ne potemu mai scuturá atentiunea pentru a prevedé de timpuriu, cá ce mai póte aduce diu'a de mane. Scimu din Nr. tr., ca Mai. S'a cá protectoru alu academieii scintifíe maghiare a benevoitu a darui 15 mii fl. v. a. in folosulu ei. Societatea academica in adunarea s'a tienuta in 23 Maiu decise a-si depune multiamit'a inaintea tronulu prin o deputatiune, constatatória din 4 membrii ai consiliulu directiunii si alti 4 aleginti dintre membrii academieii. Telegramulu lui „Debatte“ inscientiésa, ca s'a pusu la cale, ca deputatiunea, in care se va aflá si Franz Deák se va primi de catra Mai. S'a in resiedinti'a regésca din Bud'a, fienduca se astépta venirea mai Mai. S'ale in Ungaria, ocea ce a benevoitu a a-promite la invitarea comitetulu din Pest'a pentru cursulu de ecuitatia, care se va tiené la inceputulu lunei viitórie. — In Posoniu inca 'si facú nobilimea omagiulu seu mai deunadi si ea e tare in credintia, ca in fine va reesi ér' la carma.

Altu telegramu anuncia, ca cu 1-a Iuniu se voru redicá tóte 4 tribunalele statari militari din Peciu, Canija mare, Vesprimu si Kaposvár, presemu, oa si redicarea provisoriulu militariu se apropia. Despre diet'a Croatiei scrie, ca in 27 Iuliu se va conchiamá si gen. Filippovic e denumitu guvernatoru civilu provis. si comisariu dietalu, ér' l. m. c. Schlitter guvernatoru militariu in Croatia. Altu telegramu anuncia, ca Mai. S'a a reieptatu hotaririle conferintei banale, si diet'a cea mai aprópe se va conchiamá numai ad hoc spre a se formulá o lege nóua de alegere. Deaci ordu Dloru, ca se va pone capetu la ootroi si atunci esu de asupra.

Intregitate a dietei din Pest'a? da, e la ordinea dilei. Tisa Kalman cá capu alu resolutionistiloru pretinde, cá Ardélulu se mérga negresitu la diet'a din Pest'a, fienduca elu s'ar' fi invoitu (cum scimu) la uniune si a fostu si tramisu atunci deputati la Pest'a, prin urmare si candu Croatia, care nu voise a tramite representanti neci se impartasise la legile din 1848 cá ardelenii (cine?) n'ar vre si nu s'ar poté sili a véni la Pest'a, dar' apoi ardelenii nu se potu subtrage, ca legile din 1848 nu i érta. Va se dica, ca vremu nu vremu totu ne cata se mergemu la Pest'a? Ne miramu, cum s'apóte, cá, dupace Ardélulu își are diet'a s'a, care organisésa, se mai sperese altii, ca lucrurile ei de pana acum inca potu deveni tabula rasa in favorea uniunei cu Ungari'a, dela care nu se póte astepta alta, decatu o desolutiune trista, orcandu s'ar mai incerca a-si redica imperati'a sa suprematica.

Fundatiunea Ramontiana. Vien'a 16 Maiu. Eri avoi ocaziunea a me convinge din funte segura oa fundatiunea nemoritoriulu Doctoru in medicina Ramontianu consisté din sumele urmatórie,

a nume	Capitalu	usura
1) in obligatiuni	10,000 cu 4 ⁰ / ₁₀₀	420 fl. v. a.
2) „ „	53,080 cu 5 ⁰ / ₁₀₀	2786 fl. 70 or. v. a.
3) la Iosifu Szabo	1,500 cu „	94 fl. —

in sum'a obligatiuni 63080 fl. obligatiuni de statu si 1500 fl. bani dati imprumutu, cu unu venitu anuale de 3301 fl. 20 or. v. a.

Mai sunt inca 4210 fl. v. a. dati imprumutu fundulu seminarile fara de interusuriu.

Aoeste suma cu cea dela Szabo facu laolalta 5710 fl. si fiindu ca cei dela Szabo sunt in m. conv. redusi la v. a. facu 5785 fl. din sum'a acést'a care acum'a aduce numai 94 fl. 50 v. a. pre anu, ar trebui se se cumpere obligatiuni urbariali (desarc. pament.) transilvane, si estmodu, fiindu cursulu acestor'a 7⁰/₁₀₀ pana 7²/₁₀₀ s'ar poté cumperá pentru sum'a de mai susu 8000 fl. v. a. in obligatiuni, adica capitalulu de 5785 fl. s'ar urcá prin asta operatiune la 8000 fl. v. a. cari ar aduce la anu 400 fl. v. a. si asié s'ar mari venitululu anuale alu fundatiunii lui Ramontianu cu 305 fl. 90 cr. v. a. la acestu lucru tragu atentiunea onor. publicu, cu atatu mai vertosu cá din acesti 305 fl. 90 cr. se póte ajutá unu tineru la universitatea

Vienei, dar' recumendu acestu lucru mai alesu veneratulu consistoriu metropolitanu din Blasiu carele intru intielesulu testamentulu are de a despune a supr'a fundatiunii acesteia.

Ceroandu totodata si catalogulu tineriloru cari tragu stipendie din fundatiunea acést'a, aflai ca sunt 22, anume dupa specialitati: 1 medicu in Vien'a, 1 pictoru in Monacu, 1 filosofu in Vien'a, 8 juristi in Pest'a, 9 juristi in Sabiiu, 1 gimnas. in cl. VI in Blasiu, si 1 cancelistu onorariu in comitatulu Cetatii-de-Balta. — Albertu (Béla) Dorgo juristu in Pest'a are stip. de 63 fl. v. a. De a feciorulu comisariulu provinciale din Bistritia Gavriulu Dorgou, carele e prevediutu cu salariu anuale de 1800 fl. m. c. si e omu cu avere, ca-ce au cumperatu acum'a cu 12,000 fl. o mosia dela famili'a Cerei, trage acestu stipendiu in contr'a intentiunii fundatoriulu. Caus'a acést'a inca striga „Sinodu!“ OO. Redactiuni a celorlu lalte diurnale rom. sunt rogare a primi acestu articlu in colonele loru. D. M.

Cronica esterna.

ITALIA. Actiunea cea mai importanta, care ocupa seriositatea atatu a lumei diplomatice, catu si a presei si a partiteloru politice este totu negociatiunea intre regatulu Italiei cu S. Scanu, care prin esirea la lumina a brosiurei lui Persigny si prin incidentulu cuventarii princ. Napoleonu in Ajaccio a sternitu o atentiune si mai mare, o asteptare si mai incordata pentru a vedé odata rezultatulu negociatiuniloru intre Vegezzi si intre pontificele romanu. In caus'a acést'a se scria din Rom'a in „Journal des Débats“ din 17 Maiu, cumca se astépta in scurtu reintórcerea lui Vegezzi, ér' pana atunci pontificele a insarcinatu o comisiune de patru prelati cu prelucrarea unui instrumentu de transactiune pe bazele invoieii de pana aom. Ex-regele Franc. II. fórté reu s'a superatu, pentruca pap'a fora ai cere aplacidarea lui s'a invoitu a tractá pentru denumirea episcopiloru vacanti in Siolia. Si ex-marele archiduce de Toscan'a si a esprimatú parerea de reu prin ministrulu seu ce'lu mai sustiene inca acolo. — Ultramontanii precum si Mazziniscii ad. si ap'a si foculu se incórda a impedécá impaciuirea si mai vertosu partit'a clericalé si legitimista misca tóta pétr'a spre scopulu acést'a si spera a reesi, déca Vegezzi nu va tractá deadreptulu ou papa. Inse se vorbesce tare in Rom'a, ca SS. papa merge la resiedinti'a de véra in Porto-d'Onzio, unde se planuese o intalnire intre regele Italiei si imperatulu Franciei cu Pontificele.

Dela AMERICA 17 Maiu se scrie, ca Jefferson Davis capulu federalistiloru e prinsu si cu famili'a, cu pretoriali ou totii si tramisu la Washington. Unu singuru generalu rebelu mai sta nedesarmatu cu vro 20 mii soldati. Agitatiunea catra Meesion se mai potolesce.

ROMANIA 26 Maiu. In „Monit.“ din 11 Maiu publica min. de justitia G. Vernescu catra tóte ourtile si tribunalele, urmatóri'a circularia de adoptiune: „Maria S'a, Pré In. Nostru Domnu impreuna cu M. S'a Dómna, adoptandu, prin indeplinirea formeloru legiuite, pe copilulu numitu din botesu Alesandru, acum principele Alesandru, am onóre a ve face cunoscutu despre acésta, spre sciintia si cele de ouviintia.“ — Altu faptu importantu: Unu decretu Princiariu subtrage concessiunea data anglulu Ward pentru cladirea calei ferate in Romani'a de dincóce, din cauza ca n'a implinitu conditiunile si cautiunea lui de 300 mii lei remane la tesaurulu statulu. Camerele inceptura a lucra. —

Starea financiála a Romaniei. (Capetu.)

Predecesorele meu*) carele a intocmitu bugetulu pe anululu curentu a facutu supositiunea, ca cheltuielile exercitiulu 1864, se voru solda pe deplinu cu veniturile acelu exercitiu, ba inca ca, dupa acoperirea tutuloru datorieloru, va mai remanea inca unu escedentu. Acésta se esplica mai pe largu prin espunerea de motive de care este insotitu acestu bugetu. Prin acésta espunere de motive se arata, ca ordonantiarile facute pana la 30 Septembrie 1864 au fostu de 85,637,264 lei, parale 28. Dupa analogia s'a calculatu pe urma ordonantiarile pe ultimulu trimestru ca voru fi de 28,545,758 lei parale 9, astufelu in catu resulta cifr'a de 114,183,032 lei, 37 parale cá cheltueli ale anululu 1864. Scadienduse acésta cifra din veniturile reale ale anululu 1864 care sunt inscrise in bugetulu de la 11 Iuliu cu sum'a de 150,570,087 lei, remane unu prisosu de venituri de lei 36,387,054, parale 3. Basanduse, precum declara, pe discretiunea cea probatu guvernulu intru intrebuintiarea crediteloru alocate prin bugetulu dela 11 Iuliu, predecesorele meu a admisu, ca guvernulu nu va trece cu or-

*) Dr. de medic. Steege, sasu din Ardealu, care fu mai multu timpu ministru de finantia, care inse traís in mare neintielegere cu fostulu ministru primariu Mih. Cogalnicénu. R.

donantiarile sale, pana la inchiderea exercitiului anului 1864, peste acésta cifra, ba inca, cum am aréstatu mai susu, ca va remané unu escedentu.

Din nenorocire acésta supositiune nu s'a realizatu, ca-ci factele petrecute in urma au datu cu totul unu altu resultat, si eata cum: din scriptele comtabilitatei generale a finantieloru amu constatatu, dupa cum puteti vedea din alaturatulu tablou litera B., ca in anulu 1864 s'a ordonantiatu pentru 158,856.417. Asemenea dela 1-iu Ianuaru pana la 31 Martiu 1865, s'a ordonantiatu, dupa cum ve puteti incredinti'a din acelasi tablou, totu asupra exercitiului 1864 inea o suma de 20,507.199 lei, parale 17, prin urmare ordonantiarile asupra exercitiului 1864 se urca la 31 Martiu din urma la sum'a de 169,363.616 lei.

Cifr'a venituriloru anului 1864 a fostu trecutu in bugetu, dupa cum amu aréstatu mai susu cu 150,570.087 lei. Acésta cifra este fórte departe de cifr'a reala a venituriloru acelui anu si inca mai departe de incasuirile efectuate asupra ei.

Dara se admitemu pentru unu momentu, ca cifr'a de mai susu reprezenta adeveratele venituri pana la o parta, din 1864, se admitemu inca unu ce si mai improbabilu, adeca ca vomu incasui in anulu curentu tóte remasitiile din veniturile anului trecut si ca vomu plati cu ele datoriele acelui anu; cu tóte acestea inse totu ar remanea pana la 31 Martiu din urma, unu defoitu de 19 milióne.

Pana acum amu facutu numai supositiuni esagerate in privinti'a venituriloru si in privinti'a incasuiriloru ce se voru face in anulu curentu din remasitiile anului trecut, si acésta amu facutu-o numai pentru a ve dovedi ca, chiaru in casulu acest'a, aru remanea unu golu de 19 milióne de acoperitu din anulu trecut. Venindu inse acum la cifr'a positiva a deficitulu, ve voiu proba ca este multu mai mare decatu amu arétat'o mai susu si eata cum: ordonantiarile asupra exercitiului 1864, au ajunsu, dupa cum ati vediutu mai susu, la cifr'a de 169,363.616 lei pana la 31 Martiu anulu curentu. Dupa legea de comtabilitate, se mai póte ordonantia inca, asupra acelui exercitiu, pana la 31 Iuliu viitoru, si luandu-se in consideratiune, ca creditele deschise prin bugetulu dela 11 Iuliu 1864 trecu chiaru peste cifr'a de 200 milióne, luandu-se in consideratiune ca s'a inceputu esecutarea a o multime de lucrari pe bas'a cifrei din urma care a fostu, precum usioru ve puteti incredinti'a in mare disproporitiune cu resursele nóstre adeverate, admitenduse ca Guvernulu va usa cu o'a mai mare scrupulositate si in celu mai mare spiritu de economia in ordonantiarile ce va mai face in cursulu acestoru patru luni asupra exercitiului anului trecut, totusi putemu admite cá positivu, ca se va mai ordonantiá, celu pucinu pentru sum'a de 8 milióne astufelu, in catu cifr'a ordonantiariloru in totalu asupra exercitiului 1864 va ajunge a fi de 177 milióne. Acuma nasce intrebarea catu s'a platitu din acésta suma in 1864? Dupa informatiunile ce amu luat, s'a platitu numai 129,772.040 lei; remanu, prin urmare de platitu inca aprópe de 48 milióne lei, in anulu curentu *).

Nu sunt inca in stare a da cifr'a positiva a remasitiiloru din veniturile anului trecut; inse, dupa unu calculu aprocsimativu, eu nu credu se se urce peste cifr'a de 20 milióne lei. Admitendu ca se voru incasui aceste 20 milióne in anulu curentu, remane inca unu defoitu de acoperitu din anulu trecut de 28 milióne. Cu unu asemenea defoitu a carui sóldare s'a lasatu in sarcin'a exercitiului curentu, nu este dara de miratu, pe longa celelalte cause invocate mai susu, ca situatiunea nóstra financiara devine, din di in di, mai dificila.

Cifr'a totala a deficitulu este, precum ati vediutu de aprópe 28 milióne pentru exercitiulu 1864, si de 21,185.803 pentru exercitiulu curentu, adica la unu locu de 49,185.803 lei.

Acésta fiindu espunerea, pe catu s'a pututu mai esacta, a situatiunei financelorú nóstre, remane a sci, care aru fi mesurile cele mai nemerite ce s'ar puté lua pentru ameliorarea acestei situatiuni. In privinti'a acésta, opiniunea sub-semnatulu este cea urmatóre;

Pentru acoperirea ori carui defoitu intr'unu bugetu, sunt precum sciti, trei midilóce: sporirea contributiiloru, contractarea unui imprumutu s'au scaderea cheltuieliloru. Vine acum intrebarea, care din aceste trei midilóce s'ar putea intrebuintia cu mai multu succesu in casulu de facia.

In privirea midilóceloru d'antai, adica sporirea contribu-

tiuniloru, sub-semnatulu nu se sfiesce nici unu momentu a se pronunti'a categoricu in contra lui pentru motivele, antai ca o sporire de contributiuni in midiloculu unui exercitiu este unu espedientu, care ar' aduce cea mai mare perturbare in finance, si alu doilea pentru ca situatiunea interióra a tierii, in momentulu de facia, in privinti'a comerciului si a industriei, nu permite o adaugere la sarcinele contribuabililoru.

Contractaroa unui imprumutu pana la concurenti'a sumei ce reprezenta defoitul anului trecut si alu anului curentu, adica unu imprumutu de 49,185.803 lei, imi pare érase o sarcina prea grea ce vomu lasa-o de purtatu aniloru viitóri, cari voru avea a plati anuitatile unui asemenea imprumutu. Afara de acésta consideratiune mai este inca de observatu ca, déca nu mai póte fi supusa la nici unu felu de discussiune necesitatea imperiósá ce este pentru statu de a gasi fonduri pentru acoperirea deficitulu din 1864, fiindu ca sunt cheltuieli facute si ordonantie emise pentru aceste cheltuieli, asupra caroru este imposibilu de a reveni, nu se póte sustiene acesta si pentru deficitulu anului curentu, pe care este inca timpu a'lu micisóra s'au chiaru a lu face se dispara cu totul, reducunduse cheltuielile prevediute pentru acestu anu.

In privinti'a acestui alu treilea midilocu, adica reducerea cheltuieliloru, sub-semnatulu crede ca este cu neputintia a se reduce din bugetulu anului curentu, la cifr'a cheltuieliloru, sum'a necesarie pentru acoperirea deficitulu anului trecut si alu celui curentu, adica de 49,185.803 fara o complecta desorganizarea multoru serviciu care sunt absolutu indispensabile cu organizatiunea nóstra actuala. Este inse dupa parere subsemnatulu posibilu de a reduce cheltuielile anului curentu la cifr'a venituriloru nóstre normale, adica de a scadea din ele pana la cifr'a de 21,185.803 lei, fara oá prin o' asemenea reducere se se desorganizese serviciile publice.

Intru catu privesece inse specificarea a nume a cheltuieliloru care s'ar putea suprima, o asemenea lucrare trebue facuta de catra fiacare ministru in parte pentru serviciile dependente de elu, ministru respectivu fiindu singuru persóna cea mai competinta de a arata care sunt reducerile possibile din bugetulu seu, remaindu apoi, ca reducerile propuse se se desbata in consiliu si se se ficsece cifre definitive pentru fiacare ministeriu.

Din tóte cele espuse pana aicea resulta dar, ca singuru midilocu pentru ameliorarea situatiunii nóstre financiara este pe de o parte reducerea de 21,185.803 in cheltuielile anului curentu, é' pe de alta parte contractarea unui imprumutu de 28 milióne pentru acoperirea deficitulu exercitiului trecut.

In privinti'a acestui imprumutu, am inse urmatórele observatiuni de facutu.

Luanduse in consideratiune ca contractarea unui imprumutu, in situatiunea financiara actuala a pietiloru celoru mai mari ale Europei nu s'ar putea efectua de catu in conditiuni destulu de oneróse pentru noi;

Luanduse in consideratiune, ca prin votarea imprumutulu de 150 milióne lei de Turci'a pentru locurile sante au ramasu disponibile, pentru momentu, sumele din imprumutulu Stern care stau in Constantinopole in dispusitiunea Guvernulu, sub-semnatulu este de parere a se afecta acésta suma pentru acoperirea deficitulu din 1864, remaindu cá neajunsulu se se acopera prin unu micu imprumutu provisoriu, carele figurandu in azulu curentu cá datorie flotanta *), se va restitui in anulu viitoru din incasuirea acelu 18 milióne care voru remané la finea anului curentu, dupa cum s'a aratatu mai susu, remasitie din contributiuni, si care 18 milióne sunt destinate a restitui capitalulu subtrasu in anulu curentu din imprumutulu Stern pentru echilibrarea bugetulu.

Ministru de finance, I. Stratu.

*) Adica fara ipoteca.

Cursurile la bursa in 30. Maiu 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 17 cr. v.
Augsburg	—	—	106 „ 50 „
London	—	—	108 „ 70 „
Imprumutulu nationalu	—	—	75 „ 90 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	70 „ 25 „
Actiile bancului	—	—	800 „ — „
„ creditulu	—	—	183 „ 60 „

Obligatiile desarcinarii pamentulu in 26. Maiu 1865:

Bani 71.— — Marfa 71.50

*) Cifra desperata acésta!